

LR Seimo nariams

2025 04 14

Vilnius

PRAŠYMAS NEPRITARTI PASIŪLYMUI DĖL SŽNSĮ 106 STRAIPSNIO 5 DALIES PAKEITIMO

Kreipiamės reikšdami kategorišką **nepritarimą** Seime pateiktam pasiūlymui **keisti Lietuvos Respublikos specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymo (SŽNSĮ) 106 straipsnio 5 dalies 1 punktą**. Šiuo pasiūlymu būtų iš esmės sušvelnintos ūkinės veiklos ribojimo nuostatos požeminio geriamojo vandens vandenviečių apsaugos zonose (VAZ).

Pasiūlymas numato, kad būtų draudžiama:

„gaminti, naudoti ir sandėliuoti pavojingas chemines medžiagas, jeigu dėl tokios veiklos kyla rizika paveikti ir (ar) užteršti geriamojo vandens išteklius. Pavojingųjų cheminių medžiagų ir cheminių mišinių gamybos, naudojimo ir sandėliavimo požeminio vandens vandenviečių apsaugos zonose tvarką nustato aplinkos ministras.“

Siūloma įstatymo straipsnio formuluotė reiškia, kad:

- pavojingų cheminių medžiagų naudojimas, gamyba ir sandėliavimas būtų iš principo leidžiamas visose Lietuvos požeminio vandens apsaugos zonose – išskyrus atvejus, kai būtų įrodyta, kad kyla rizika.
- Aplinkos ministrui būtų suteikiami įgaliojimai nustatyti, kokios konkrečios medžiagos, kokiose konkrečiose zonose ir kokiomis sąlygomis galėtų būti naudojamos.

Primygtinai Jūsų **prašome šiam pasiūlymui nepritarti** dėl šių esminių priežasčių:

1. Siūlymas kelia tiesioginę grėsmę požeminio ir geriamojo vandens ištekliams

Pavojingų cheminių medžiagų buvimas apsaugos zonose savaime yra rizika – nepaisant technologijų ar veiklos taisyklių. Jokia infrastruktūra ar procedūra negali visiškai pašalinti žmogaus klaidų, avarijų, techninio broko ar medžiagų neteisėto panaudojimo. Vandens tarša – negrįžtamas procesas, kurio pasekmės gali būti ilgalaikės: prarasti geriamojo vandens ištekliai, žalą patirianti visuomenės sveikata, ekosistemų degradacija ir milijoninius nuostolius valstybei kainuojantis taršos padarinių likvidavimas. Vienintelis tikras būdas apsaugoti geriamąjį vandenį – prevencija, o ne „rizikos vertinimas“.

2. Siūloma formuluotė – neapibrėžta ir teisėkūriškai ydinga

Pasiūlyme teigiama, kad ūkinė veikla būtų draudžiama „jeigu dėl jos kyla rizika paveikti ar užteršti geriamojo vandens išteklius“. Tačiau teisėkūros principai reikalauja aiškumo ir nedviprasmiškumo.

Kas nustatys, kada „kyla rizika“? Kokiomis priemonėmis tai bus vertinama? Tokia formuluotė sudaro prielaidas skirtingai interpretacijai, piktnaudžiavimui ir teisiniam neapibrėžtumui.

Be to, toks pasiūlymo projektas prieštarauja įstatymo tikslui. SŽNSĮ aiškiai apibrėžtas tikslas - užtikrinti visuomenės sveikatos saugą, įstatyme nurodytų objektų ar veiklos apsaugą nuo neigiamų veiksnių ar poveikio, valstybės saugumą, aplinkos ir viešojo intereso apsaugą šiame įstatyme nurodytose teritorijose. Tuo tarpu pasiūlymas neatitinka įstatymo tikslo. Keičiant įstatymą, siekiama kompromiso, talkinant verslo interesams ir paminant visuomenės ir aplinkos apsaugą, viešąjį interesą.

3. Aplinkos ministro įgaliojimas spręsti – politizuotas ir neskaidrus

Aplinkos ministras, kaip politinis pareigūnas, keičiasi kartu su vyriausybėmis. Įgaliojimas vienu įsakymu leisti ar drausti pavojingas medžiagas konkrečiose vandenvietėse kelia rimtas korupcijos ir politinio spaudimo rizikas, sudaro prielaidas nevienodam ir nenuosekliam požiūriui į skirtingas teritorijas. Verslo interesai galėtų daryti įtaką ministro sprendimams dėl palankaus reguliavimo. Tokie sprendimai turi būti priimami tik įstatymu, laikantis demokratinės teisėkūros proceso.

4. Valstybė neturi teisės savo klaidų taisyti gamtos sąskaita

Pasiūlymo teikėjai nurodo, kad pavojingą veiklą VAZ jau vykdo kai kurie ūkio subjektai. Tačiau tai – ne argumentas įstatymui keisti. Priešingai, tai rodo institucijų nesugebėjimą užtikrinti teisės aktų laikymosi. Negalima klaidų legitimizuoti keičiant apsaugos režimą – būtina griežtinti kontrolę, o ne silpninti reguliavimą.

5. Galimas bandymas pritaikyti įstatymą konkrečiam verslo subjektui

Turime pagrįstų įtarimų, kad šis pasiūlymas rengiamas siekiant sudaryti sąlygas tęsti UAB „Homanit Lietuva“ veiklą, kuri šiuo metu yra apribota dėl buvimo vandenvietės apsaugos zonoje. Šiuo metu vyksta teismo procesai, kuriuose bendruomenė ginčija Poveikio aplinkai vertinimo dokumentus ir bendrovės veiklą. Pasiūlymo priėmimas reikštų ne tik įstatymo pritaikymą konkrečiai situacijai, bet ir tiesioginę įtaką teismo procesui, taip paneigiant piliečių teisę į teisingą teisinę gynybą.

Raginame:

- Pasiūlymo rengėjus, p. S. Skvernelį, p. G. Palucką, p. L. Savicką, p. S. Bucevičių – atsakingai įvertinti jo pasekmes ir atsiimti šį pasiūlymą.
- Seimo narius – nepritarti šiam pasiūlymui svarstymo stadijoje ir neleisti silpninti vienos svarbiausių gamtos ir visuomenės apsaugos sričių – geriamojo vandens išteklių saugos.

Geriamasis vanduo – ne verslo interesų derinimo klausimas, o nacionalinio saugumo reikalas. Valstybės pareiga – jį saugoti, o ne derinti apsaugos ribas prie pramonės interesų.

Ieva Budraitė
Lietuvos žaliųjų partijos pirmininkė